

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **S.**, spol. s r. o., B., IČO: X., zastúpený: H., s. r. o., V., proti žalovanému: **X.**, a. s., M., IČO: X., **o zaplatenie 17.237,72 Eur**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn.: 24 C 252/2007, o mimoriadnom dovolaní Generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 10. marca 2009 proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 3. júla 2008, č. k.: 1 Cob 93/2008-123, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 3. júla 2008, č. k.: 1 Cob 93/2008-123 a rozsudok Okresného súdu Bratislava V zo 4. februára 2008, č. k.: 24 C 252/2007-96 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** Okresnému súdu Bratislava V na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava V rozsudkom zo 4. februára 2008, č. k.: 24 C 252/2007-96 žalobu zamietol a žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca sa žalobou podanou 22. mája 2007 domáhal, aby súd zaviazal žalovaného ako právneho nástupcu inštitúcie X., M., IČO: X., v zmysle ust. § 74 ods. 2 zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, na zaplatenie 519.303,70 Sk, ako poplatku z omeškania z dôvodu oneskoreného uhradenia faktúr za poskytnuté liečivá a zdravotnícke pomôcky poistencom žalovaného. Žalovaný v podanom odpore proti platobnému rozkazu namietal premlčanie uplatňovanej pohľadávky žalobcu na základe uplynutia trojročnej premlčacej lehoty v zmysle § 101 Občianskeho

zákonníka.

Súd prvého stupňa poukázal na § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka a uviedol, že právny predchodca žalovaného síce vykonával sústavnú činnosť samostatne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, ale nie za účelom dosiahnutia zisku. Ďalej uviedol, že žalovaný ako verejnoprávna inštitúcia sám zdravotnú starostlivosť priamo neposkytoval a vo vzťahu s lekárňami nezabezpečoval verejné potreby, ani nerealizoval vlastnú prevádzku. Z týchto dôvodov sa vzťah žalovaného s lekárňami nemohol v predmetnom čase spravovať Obchodným zákonníkom ako všeobecným právnym predpisom.

Súd prvého stupňa poukázal na § 100, § 101, § 111 Občianskeho zákonníka a uviedol, že inštitút premlčania má pobádať oprávnený subjekt k tomu, aby pod sankciou premlčania uplatnil svoje právo v stanovených lehotách na príslušných orgánoch a neodďaľoval požiadavku splnenia záväzku povinným subjektom. Premlčaním síce nezaniká právo na plnenie samo o sebe, ale jeho uplatniteľnosť je obmedzená na dobrovoľné plnenie a nemožno ho priznať v súdnom konaní po vznesení námietky premlčania.

Ďalej uviedol, že pri posudzovaní otázky dĺžky premlčacej lehoty z hľadiska priznania výšky uplatňovaného nároku súd vychádzal zo skutočnosti, že predmetné faktúry boli splatné v čase od septembra 2003 do marca 2004, keď žalovaný nebol akciovou spoločnosťou, vykonával zdravotné poistenie ako verejnoprávna inštitúcia, absentovala z jeho strany podnikateľská činnosť smerujúca k získaniu zisku. Rozhodujúcou nie je ani skutočnosť, či medzi účastníkmi bol alebo nebol uzavretý zmluvný vzťah. V čase splatnosti jednotlivých faktúr neboli splnené zákonné podmienky podľa Obchodného zákonníka, pre žalovaného ako právny subjekt, je potrebné uplatniť trojročnú premlčaciu lehotu v zmysle Občianskeho zákonníka. Žaloba bola podaná dňa 22. mája 2007, po vznesení námietky premlčania pohľadávky zo strany žalovaného, súd nemohol žalobcovi priznať uplatnený nárok, nakoľko uplynula trojročná premlčacia doba. Posledný nárok na zaplatenie poplatku z omeškania sa premlčal 11. marca 2007.

O trovách konania súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a žalovanému ako úspešnému účastníkovi náhradu trov konania nepriznal, nakoľko si ju neuplatnil.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že z obsahu spisu vyplývajú nesporné skutkové zistenia, tak ako boli ustálené súdom prvého stupňa, ako aj nárok žalobcu na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1% denne za oneskorenú úhradu 15 faktúr splatných v mesiaci september 2003 až marec 2004. Ďalej uviedol, že základnou otázkou v odvolacom konaní bolo posúdenie vzťahu medzi žalobcom ako zdravotníckym zariadením poskytujúcim lieky pre poistencov žalovaného, ktorá činnosť je nepochybne poskytovaním zdravotnej starostlivosti žalovaným. Ustanovenie § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka umožňuje, aby sa na základe písomnej dohody účastníkov riadil ustanoveniami Obchodného zákonníka aj taký právny vzťah, ktorý nie je obchodným záväzkovým vzťahom uvedeným v ust. § 261 Obchodného zákonníka. Princíp zmluvnej voľnosti dáva zmluvným stranám možnosť, aby sa písomne dohodli, že ich záväzkové vzťahy, na ktoré by sa inak Obchodný zákonník nevzťahoval, sa budú riadiť Obchodným zákonníkom. Odvolací súd ďalej uviedol, že vo veci z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že medzi účastníkmi konania bola uzavretá zmluva o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a teda bolo dohodnuté, že ich záväzkový vzťah sa v otázkach, ktoré neboli dohodnuté, bude riadiť ustanoveniami Obchodného zákonníka. Odvolací súd zaujal rovnaký názor ako súd prvého stupňa, že v danej veci ide o vzťah občianskoprávny, a preto i otázku dĺžky premlčacej lehoty je potrebné posudzovať podľa ust. § 101 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého všeobecná premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Vzhľadom k tomu, že žalovaný uplatnil námietku premlčania, prvostupňový súd musel na ňu prihliadnuť a nemohol žalobcovi premlčané právo priznať (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Z judikatúry súdov Slovenskej republiky, vrátane Najvyššieho súdu SR (napr. z rozsudku z 26. októbra 2007 sp. zn.: 3 Cdo 64/2007) vyplýva, že vzťah medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotnou poisťovňou, je zásadne vzťahom občianskoprávnym, ktorý však môžu podriaďiť úprave zakotvenej v Obchodnom zákonníku na základe zmluvy uzavretej podľa ust. § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka, čo sa v danom prípade nestalo. Tvrdenie žalobcu, že vzťah je obchodnoprávny na základe ust. § 261 ods. 2 Obch. zák., preto nie je dôvodný.

Odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav, vyvodil z neho aj správne právne závery, a preto rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny

podľa ust. § 219 Občianskeho súdneho poriadku potvrdil. Úspešnému žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, pretože mu žiadne trovy nevznikli, ani si ich neuplatnil.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu na podnet žalobcu podal Generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie v zmysle § 243e ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“). Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, tak že zmení rozsudok súdu prvého stupňa, žalobe vyhovie a žalovanému uloží náhradu trov konania.

Uviedol, že rozsudkom odvolacieho súdu bol porušený zákon, nakoľko odvolací súd vec nesprávne právne posúdil (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

Dovolateľ poukázal na ust. § 1, § 2, § 3 O. s. p., § 101 Občianskeho zákonníka, § 397, § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Dovolateľ uviedol, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, či sa právny vzťah medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotnou poisťovňou, ktorého obsahom je nárok poskytovateľa zdravotnej starostlivosti na úhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, a ktorý vznikol pred 1. januárom 2005, spravuje treťou časťou Obchodného zákonníka upravujúcou obchodné záväzkové vzťahy. Omyl súdu pri aplikácii práva, spočíva v nesprávnom výklade ustanovenia § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka a následne v aplikácii nesprávneho ustanovenia právneho predpisu na právny vzťah účastníkov (§ 101 Občianskeho zákonníka), namiesto správneho ustanovenia (§ 397 Obchodného zákonníka). Ďalej uviedol, že odvolací súd dospel k nesprávne právnemu záveru, že právny vzťah účastníkov sa nespravuje treťou časťou Obchodného zákonníka, následkom čoho vyhodnotil nárok žalobcu tak, že bol uplatnený na súde po uplynutí trojročnej premlčacej lehoty. Dovolateľ mal za to, odvolací súd mal správne posúdiť vec tak, že žalobca uplatnil svoju pohľadávku na súde pred uplynutím všeobecnej štvorročnej premlčacej lehoty a vyhodnotiť preto námietku premlčania vznesenú žalovaným ako nedôvodnú.

Dovolateľ ďalej uviedol, že právna úprava účinná pred 1. januárom 2005 (pred účinnosťou zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov), neobsahovala

osobitné ustanovenie určujúce aplikáciu Obchodného zákonníka na právne vzťahy, ktoré vznikajú zo zdravotného poistenia. Právny vzťah medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotnou poisťovňou, ktorého obsahom je nárok poskytovateľa zdravotnej starostlivosti na úhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, je preto potrebné posúdiť skúmajúc podmienky vyjadrené v ustanovení § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka. Týmito podmienkami sú: a) jedným účastníkom právneho vzťahu je verejnoprávna inštitúcia, b) druhým účastníkom právneho vzťahu je podnikateľ pri jeho podnikateľskej činnosti a c) právny vzťah sa týka zabezpečovania verejných potrieb. Žalobca je ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti podnikateľom (spoločnosť s ručením obmedzeným) a žalovaný (zdravotná poisťovňa) je verejnoprávnou inštitúciou. Uvedené vymedzenie charakteru subjektov, nespôsobuje výkladové problémy. Poskytovanie úhrady za zdravotnú starostlivosť je možné charakterizovať ako zabezpečovanie verejných potrieb. Ide o vlastný účel, pre ktorý bola zdravotná poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia zriadená. Sú preto naplnené všetky predpoklady hypotézy právnej normy vyjadrené v § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka. Vznesená právna otázka nie je v aplikačnej praxi riešená jednotne. Z doterajšej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky týkajúcej sa obdobnej problematiky bolo v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky publikované rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 87/2003 (R 74/2005). Prezentuje názor, že Obchodný zákonník sa na právny vzťah medzi zdravotnou poisťovňou a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, neaplikuje. Uvedené rozhodnutie však nie je primerane použiteľné pre posúdenie konkrétnej veci v danom prípade, nakoľko zdravotné zariadenie v publikovanom rozhodnutí, nemalo postavenie podnikateľa. Nebolo preto možné aplikovať na právny vzťah ustanovenie § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Z vyššie uvedených dôvodov dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok zmenil a vo veci meritórne rozhodol, keďže nesprávnosť napadnutého rozsudku spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Otázky právneho základu a výšky žalobcových pohľadávok (skutkový stav) neboli medzi účastníkmi sporné.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že v mimoriadnom dovolaní sa neuvádzajú žiadne nové skutočnosti, ktoré by odôvodňovali zmenu napadnutého rozhodnutia. Žalovaný sa stotožnil s rozhodnutím oboch súdov tak v časti vo výroku, ako aj v časti odôvodnenia rozhodnutia. Ďalej uviedol, že žalovaná bola v roku 2003 a 2004 verejnoprávnou inštitúciou, ale nezabezpečovala verejné potreby ani vlastnú prevádzku

vo vzťahu k žalobcovi. Vzťah oboch subjektov sa vytvoril jedine tým, že žalovaná uhrádzala výkony lekárenskej zdravotnej starostlivosti z prostriedkov verejného zdravotného poistenia. V predmetnom období nebola podnikateľom v zmysle § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka. Úhradou ceny vydaných liekov v lekárni za konkrétneho poistenca zabezpečovala len individuálnu potrebu konkrétneho poistenca, pričom medzi stranami nebola uzavretá zmluva. Vzhľadom na uvedené považuje žalovaný nárok na poplatok z omeškania za premlčaný v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka a napadnuté rozhodnutie považuje za rozhodnutie v súlade so zákonom.

Žalobca sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e O. s. p. vec preskúmal podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Základnou otázkou dovolacieho konania je posúdenie, či vzťah medzi žalobcom a žalovaným sa spravuje Obchodným zákonníkom alebo úpravou obsiahnutou v Občianskom zákonníku.

Podľa § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka touto časťou zákona sa spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi štátom, samosprávnou územnou jednotkou alebo právnickou osobou zriadenou zákonom ako verejnoprávna inštitúcia, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti. Na tento účel sa za štát považujú aj štátne organizácie, ktoré nie sú podnikateľmi, pri uzavieraní zmlúv, z ktorých obsahu vyplýva, že ich obsahom je uspokojovanie verejných potrieb.

Podľa § 397 Obchodného zákonníka, ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

Súdy nesprávne posúdili otázku, že právny vzťah medzi žalobcom a žalovaným je občianskoprávny, a tým v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka prihliadli na námietku premlčania a nárok žalobcu posúdili ako premlčaný.

Omyl súdu pri aplikácii práva spočíva v nesprávnom výklade ustanovenia § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka a následne k aplikácii neprávneho predpisu na právny vzťah účastníkov (§ 101 Občianskeho zákonníka) namiesto správneho ustanovenia (§ 397 Obchodného zákonníka).

Žalovaný do 31. decembra 2004 vykonával zdravotné poistenie ako verejnoprávna inštitúcia v zmysle zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení X. a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní (ďalej len „Zákon č. 273/1994 Z. z.“). Zákonom č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohlade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon č. 581/2004 Z. z.“) vznikla X. ako akciová spoločnosť a uvedený zákon určil, že na zdravotné poisťovne sa vzťahuje Obchodný zákonník.

Keďže právna úprava do 1. januára 2005 priamo neupravovala, že na vzťahy so zdravotnými poisťovňami sa vzťahuje Obchodný zákonník na rozdiel od ust. § 2 ods. 2 Zákona č. 581/2004 Z. z. účinného od 1. januára 2005, kde je upravené, že na zdravotné poisťovne sa vzťahuje Obchodný zákonník, ak tento zákon neustanovuje inak, je potrebné skúmať, či sú v danom prípade (predmetom konania je zaplatenie sankčného nároku, ktorý vznikol ešte v rokoch 2003 a 2004) splnené všetky podmienky na aplikáciu ustanovenia § 261 Obchodného zákonníka.

Ustanovenie § 261 ods. 1 Obchodného zákonníka upravuje vzťahy medzi podnikateľmi, ktorý na daný prípad nemožno aplikovať.

Ustanovenie § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka upravuje, záväzkové vzťahy medzi právnickou osobou zriadenou ako verejnoprávna inštitúcia, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti. V danom prípade vzťah medzi žalobcom a žalovaným sa nepochybne spravuje Obchodným zákonníkom. Žalovaný do roku 2005 vykonával zdravotné poistenie ako verejnoprávna inštitúcia a žalobca je podnikateľom – spoločnosť s ručením obmedzeným v zmysle § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka. Žalovaný vykonával zdravotné poistenie, na základe ktorého sa poskytuje zdravotná starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v zmysle § 2 Zákona č. 273/1994 Z. z. Poskytovanie úhrad zdravotnou poisťovňou

za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, v danom prípade poskytovanie liekov pre poistencov zdravotných poisťovní lekárňami, je nepochybne zabezpečením verejných potrieb. Podľa Čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na ochranu zdravia, na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanovuje zákon. Z uvedeného je zrejmé, že zdravotná starostlivosť neslúži iba na uspokojovanie potrieb jednotlivca, ale uspokojovanie potrieb všetkých občanov.

Odvolaací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia sa nedostatočne vysporiadal so všetkými skutočnosťami tvrdenými odvolateľom. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je zrejmé, akými úvahami pri hodnotení dôkazov sa riadil odvolaací súd, keď vyvodil záver že vzťah medzi žalobcom a žalovaným je občianskoprávny. Súd nedostatočne odôvodnil skutočnosť, z akého dôvodu na daný vzťah medzi žalobcom a žalovaným nemožno aplikovať § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka. Skutočnosť, že medzi účastníkmi konania nebola uzavretá dohoda o voľbe práva, resp. že ich vzťah sa bude spravovať Obchodným zákonníkom ešte neznamená, že súd nemá skúmať, či sa na daný vzťah nevzťahujú prípady uvedené v § 261 Obchodného zákonníka. V zmysle § 263 ods. 1 Obchodného zákonníka zmluvné strany by sa nemohli odchýliť od ustanovenia § 261 Obchodného zákonníka alebo toto ustanovenie vylúčiť, nakoľko ide o kogentné ustanovenie Obchodného zákonníka.

V obdobne právnej veci sp. zn.: 4 Cdo 87/03 Najvyšší súd Slovenskej republiky zaujal názor, že vzťah medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotnou poisťovňou je vzťahom občianskoprávnym. Uvedené rozhodnutie nemožno na daný prípad aplikovať, nakoľko v uvedenej veci sp. zn.: 4 Cdo 87/03 (R 74/2005) bol žalobca príspevková organizácia, ktorá nevykonávala podnikateľskú činnosť, žalovaným bola zdravotná poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia. Na tento prípad nebolo možné aplikovať ust. § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, nakoľko ani jeden subjekt nevykonával podnikateľskú činnosť a nebol podnikateľom v zmysle § 2 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka.

Dovolaací súd z vyššie uvedených dôvodov dospel k záveru, že súdy oboch stupňov pri posudzovaní vzťahu medzi žalobcom a žalovaným a pri rozhodovaní o sankčnom nároku žalobcu, vychádzali z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď vzťah medzi žalobcom – podnikateľom - poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a žalovaným – zdravotnou poisťovňou nesprávne posúdili ako občianskoprávny, a tým nárok žalobcu posúdili ako

premlčaný. V danom prípade medzi žalobcom a žalovaným ide o vzťah obchodnoprávny v zmysle § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd podľa ust. § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1, 2 a 3 O. s. p. napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Právny názor dovolacieho súdu vyslovený v tomto uznesení, je pre súdy nižšieho stupňa záväzný (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243d ods. 1 O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd prvého stupňa aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania v zmysle § 243d ods. 1 O. s. p.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. decembra 2010

JUDr. Anna M a r k o v á , v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Zuzana Štofániková